

اصیل و پایدار شادی کنیم

حجت‌الاسلام والمسلمین سید مهدی واعظ‌موسوی
فارس‌شناس مذهبی و مشاوره خانوادگی

اسلام بر شادی و خنده مدیریت‌شده و حلال تأکید می‌کند؛ مثل باهم خندیدن نه به هم خندیدن، اینکه به بهانه شادی کسی را تحقیر نکنیم و حرامی را مرتکب نشویم. اسلام بر شادی‌های اصیل و پایدار و هماهنگ با فطرت تأکید می‌کند نه شادی‌های دم‌دستی و الکی‌خوشی که غم به‌دنبال خود دارد. ما دو فصل داریم؛ شادی‌های غم‌افزا و غم‌های شادی‌افزا. خیلی از غم‌ها به انسان انبساط روحی می‌دهد، مثل غم تفکر و اندیشیدن و از آن سو شادی‌های غم‌افزا داریم که برای رسیدن به دقایق و ساعاتی خوشی، مدت‌ها غمگین می‌شویم. چه بسیار افرادی که به‌ظاهر اهل خنده و خنداندن دیگران اند اما شادی‌های عمیق درونی ندارند و افسرده‌اند؛ الکی خوش بودن و دیگران را خنداندن. شادی درونی نیست. به قول شاعر «خنده می‌بینی، ولی از گریه دل غافل/ خانه ما اندرون. ابر است و بیرون آفتاب». ما باید روی شادی مؤمنانه و عمیق و پایدار کار کنیم.

● شادی مؤمنانه، لحظه‌ای نیست

از منظر آموزه‌های دینی‌روایی، شادی اصیل لحظه‌ای نیست و آرامش و انبساط روح به انسان می‌دهد و بعدش انسان را غمگین نمی‌کند؛ هستند قرص‌های شادی‌بخش و روان‌گردان که ممکن است برای ساعاتی انسان را شاد کنند اما با محو آثار این قرص‌ها، انسان به شدت غمگین و افسرده می‌شود. اما شادی مؤمنانه‌ای که از راه‌هایی همچون ارتباط با خدا، شاد کردن یکدیگر و باهم شاد بودن به‌دست می‌آید، متین و استوار است و جای خود را به حس غم نمی‌دهد.

● بلد نیستیم در شادی؛ شور بگیریم

امروز که شادی عمیق و پایدار نیاز جامعه است، باید گعده‌های علمی تشکیل و فرهنگ شادی در اسلام، استخراج و مرزها و حدود و ثغورش تعیین شود تا بدانیم چطور هم خودمان شاد باشیم و هم دیگران را شاد کنیم. ما در فرهنگ غم و سوگواری، سینه‌زنی داریم و بل‌دییم چطور شور بگیریم اما در شادی این‌طور نیست؛ زمانی رهبر معظم انقلاب در دیدار با م‌داحان فرمودند: «اگر شما را نبینیم، دست زدن شما در شادی‌ها یا سینه‌زنی در غم‌ها تفاوتی ندارد... این ایراد و آسیبی بزرگ است که ما روش شادی را بلد نیستیم».

● به جوانان، شاد بودن را یاد بدهیم

باید بسته شادی‌های مؤمنانه در اسلام، استخراج و به نسل جوان عرضه شود تا بدانند چطور شادی کنند. جوانان ما برای فرهنگ غم هیچ‌گاه به غرب نظر ندارند؛ چون در محرم و صفر و فاطمیه بلد هستیم چطور سوگواری کنیم اما در فرهنگ شادی، می‌بینیم که جوانان به غرب و الگوهای وارداتی نگاه می‌کنند. یک دلیلش، کم‌کاری ما در الگوسازی از شادی‌های مؤمنانه است؛ برای همین دست جوانان ما خالی است و برای شاد بودن به بیگانگان نگاه می‌کنند.

● درباره‌ی الگوهای شادی، حساس باشیم

اسلام به‌خوبی الگوهای شاد بودن را عرضه کرده است و باید این‌ها را استخراج و عرضه کنیم. نمی‌شود سلیقه‌ای و بدون الگو در این باره عمل کرد. همان‌طور که درباره فرهنگ سوگواری حساس هستیم، باید درباره الگوهای شادی هم حساس باشیم و هر چیزی را نپذیریم. باید دانشگاه حوزه علمیه، آموزش و پرورش و رسانه ما بررسی و الگوی شادی مؤمنانه را تدوین کنند؛ چون فقط در سایه این شادی است که فرد، خانواده و جامعه آرامش می‌گیرد و به‌دنبال الگوهای شادی جعلی و آسیب‌رسان نمی‌رود.

اشارت

با نیکی در دل‌ها تصرف کنید

طیبه اشرفی | اغلب ما دوست داریم محبوب دیگران باشیم و بتوانیم در قلب‌ها جا باز کنیم و شاید برای این خواسته، دست به کارهای نسنجیده هم بزنیم اما روایات و آموزه‌های دینی، راه آسان و اثرگذار این هدف را به ما یاد داده‌اند.

امام باقر^(ع) می‌فرمایند: «به‌راستی که من هرگز ندیده‌ام چیزی مانند کار نیک جدید را که این چنین به‌شدت در تعقیب یک گناه قدیمی برآید و این چنین سریع خود را به آن رساند[و آن را محو سازد]».

(بحارالأنوار، ۷/۱/۵/۲۴۳)

امام صادق^(ع) می‌فرمایند: «هرگاه مؤمن کار خوبی انجام دهد، خداوند هر کار خوب او را هفتصد برابر کند و این سخن خداوند تبارک و تعالی است که فرموده است، «و خداوند برای هرکه بخواهد، مضاعف می‌کند».

(بحارالأنوار، ۷/۱/۷/۲۴۳)

مردی خدمت پیامبر خدا^(ص) آمد و عرض کرد: برترین کارهای نیک نزد خدا چیست‌اند؟ حضرت فرمودند: «خوشخویی و فروتنی و صبر بر بلا و گرفتاری و خرسندی به قضا». سؤال شد: بزرگ‌ترین بدی‌ها نزد خدا کدامند؟ فرمودند: «بدخویی و بخل فرمانروا[بر آدمی]».

(کنز العمال، ۴۴۱۵۴)

امام باقر^(ع) می‌فرمایند: «از پیامبر خدا^(ص) درباره بهترین بندگان سؤال شد، فرمودند: کسانی که چون کار نیک کنند، شادمان شوند و هرگاه بد کنند، آمرزش طلبند».

(الکافی، ۲/۲۴۰/۳۱)

امام رضا^(ع) می‌فرمایند: «مؤمن کسی است که چون کار نیک انجام دهد، شادمان شود و هرگاه بدی کند، آمرزش طلبد».

(عیون أخبار الرضا، ۲/۲۴/۲)

امام علی^(ع) فرموده‌اند: «رأس ایمان، نیکی کردن به مردم است». (غرالحکم: ۵۲۵۳) و نیز از ایشان است که: «نیکی کردن، سبب محبت است».

(الکافی، ۲/۲۰۷/۹)

پیامبر اکرم^(ص) درباره تأثیرات مثبت نیکی به دیگران می‌فرمایند: «دل‌ها بر محبت کسی که به آن‌ها خوبی کند و بر نفرت از کسی که به آن‌ها بدی روا دارد، سرشته شده است».

(تحف العقول، ۳۷)

امیرالمؤمنین علی^(ع) هم می‌فرمایند: «با نیکی کردن، دل‌ها تصرف می‌شود». (غرالحکم، ۴۳۳۹)

مولای متقیان^(ع) همچنین می‌فرمایند: «خوبی کردن تو به دشمنان و بدخواهانت، از بدی کردنت به آن‌ها در ایشان مؤثرتر است و موجب اصلاح آنان می‌شود».

(غرالحکم، ۳۶۳۷)

شهرانه خبر
۲۸ فروردین ۱۳۹۴
شماره ۴۴۸

۱۴

گزارش

اجابت می‌شود مگر...

در فرازی از دعای مشهور «اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ، وَ بُعْدَ الْمَغْصَبَةِ، که منسوب به امام زمان^(عج) است، حضرت بیان می‌کنند: «ظَهَرَ ظُلُوتُنَا مِنَ الْخَرَامِ وَالشَّهْبَةِ؛ و درون ما را از حرام و مال شبهه‌ناک پاکیزه‌گردان». این تأکید حضرت یعنی پرهیز از حرام و لقمه شبهه‌ناک. از اصول اساسی در سبک زندگی منتظرانه است؛ چنان‌که در حدیث قدسی آمده است: «بنده من! تو دعا کن: من اجابت می‌کنم، بدان که تمام دعاها به پیشگاه اجابت من می‌رسد؛ مگر دعای کسی که مال حرام می‌خورد» (عده‌الدعای و نجاح الساعی، ص ۱۳۹).

برداشت اشتباه از لذات مادی

مال حرام به‌دلیل آن‌که تأثیر عمیقی در زندگی بشر دارد، از مباحث مهم در فقه زندگی است و احکام بسیاری در منابع اسلامی برای تبیین آن وجود دارد؛ از نظر قرآن، مال و ثروت، زینت زندگی دنیا برای انسان هاست (آل عمران، آیه ۱۴). همین باعث می‌شود انسان به‌سبب علاقه به زینت‌ها به جمع‌آوری مال بپردازد و از تحصیل آن لذت ببرد. اما مشکل از آنجا شروع می‌شود که انسان در تأمین این نیاز به جای تکیه بر همت خود به تزیین حقوق دیگران و راه‌های گناه‌مثل اختلاس، رباخواری، کم‌فروشی، احتکار ... روی می‌آورد.

منتظرانی که «اللهم عجل لولیک الفرج» ورد زبانشان است و آرزوی درک دولت کریمه امام عصر^(عج) را در دل و سر دارند، باید بدانند که لقمه حرام به قدری اثر سوء دارد که تا چهل روز مانع پذیرش دعا و ارزشمندی نمازشان می‌شود، پیامبر اکرم^(ص) در این باره می‌فرمایند: «نماز کسی که لقمه‌اش حرام است، تا چهل روز ارزش چندانی ندارد و تا چهل روز دعای او مستجاب نمی‌شود و هر مقدار از بدن که پرورش یافته لقمه حرام باشد، سزاوار آتش و سوختن است»

(بحارالأنوار، ۶۳/۳۱۴).

روشنا

امام علی^(ع): الصَّبْرُ اِمَّا صَبْرٌ عَلِی الْمَصِیْبَةِ اَوْ عَلِی الطَّاعَةِ اَوْ عَنِ الْمَعْصِیَةِ وَ هَذَا الْقِسْمُ الثَّلَاثُ اَعْلٰی دَرَجَةِ مِنَ الْقِسْمِیْنَ الْاَوَّلِیْنَ.

مروری بر دعای «اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ، وَ بُعْدَ الْمَغْصَبَةِ» و اهمیت لقمه حلال در زندگی منتظران

راهی برای اجابت فرج

آمنه مستقیمی! درک بهار ظهور و انتظاری که زمینه‌ساز فرج امام عصر^(عج) شود، الزاماتی دارد. این‌طور نیست که صرف دعا و دعای فرج خواندن، کار را تمام کند، بلکه باید سبک زندگی ما مهدوی و خانه و خانواده و جامعه‌مان آماده ظهور شود. حضرت ولی‌عصر^(عج) به‌زیبایی در دعا، راه و رسم این انتظار را به ما یاد داده‌اند. در ادامه فرازی از دعای «اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ، وَ بُعْدَ الْمَغْصَبَةِ» را مرور می‌کنیم.

مانع دوستی و ارادت

قساوت قلبی که بالقمه حرام در انسان ایجاد می‌شود، راه محبت و مودت به اهل بیت^(ع) و به تعبیر دیگر تولی و تبری را هم مسدود می‌کند؛ چون برای یول و بهره مادی چه بسا با دشمنان اهل بیت^(ع) دوستی و بادوستان آن‌ها دشمنی کنیم! امیرالمومنین امام علی^(ع) در این باره می‌فرمایند: «کسی که به حرام، مال مؤمنی را بخورد، هرگز دوستدار من نیست» (تنبيه‌الخواطر)، ۱۶/۱). قلبی که دوستدار امام زمان^(عج) نیست، چطور می‌تواند منتظر باشد و زمینه‌های ظهور ایشان را فراهم کند؟ از این‌رو، لقمه حرام یکی از موانع اصلی در زمینه‌سازی ظهور به‌شمار می‌رود.

لقمه حلال بخورید!

منتظران باید بدانند حرام خواری به هر شیوه و به هر نامی که باشد، اعم از رباخواری، کلاهبرداری، احتکار، گران‌فروشی و کم‌فروشی و تضییع حقوق دیگران، پرداخت نکردن واجبات شرعی مثل خمس (سهم امام) و زکات و ... مانعی مهم در ارتباط و انس با امام زمان^(عج) و بهره‌مندی از برکات این انس و نیز زمینه‌سازی ظهور محسوب می‌شود، لذا آن‌ها که می‌خواهند دعا‌های فرج‌شان به مقصد اجابت برسد و بهار ظهور عالم را متحول کند، باید از هرگونه لقمه حرام پرهیز کنند و حلال را هرقدر کم و اندک، بر زندگی حاکم کنند.

قلبی سخت و به دور از اجابت

به تصریح روایات، لقمه حرام باعث قساوت قلب می‌شود؛ چون خوراک‌ی که انسان می‌خورد، مثل بذری است که در زمین ریخته می‌شود. پس اگر آن خوراک پاکیزه و حلال باشد، اثرش در قلب که سلطان بدن است، از رقت و صفا ظاهر می‌شود و از اعضا و جوارحش جز خیر و نیکی بیرون نمی‌آید اما اگر آن خوراک پلید و حرام باشد، قلب را کدر و تیره می‌کند و در اثر قساوت و ظلمت قلب، امید خیر از آن وجود ندارد. چنین انسانی نه تنها درباره‌ی ظلم و جنایت بی‌تفاوت است، بلکه خود هم می‌تواند مسبب جنایات هولناک شود.

روشنا

صبر، یا صبر بر مصیبت است یا بر اطاعت خدا یا درمقابل مصیبت، که قسم سوم از دو قسم دیگر با ارزش‌تر است. شرح نهج‌البلاغه ابن ابی‌الحدید. جلد یک، صفحه ۳۱۹

قصه قرآنی، موسی^(ع) ۱۲

آفتاب نرزه تعقیب‌وگریز شروع شد: فَأَتَيْنَاهُمُ مُّشْرِقِينَ (شعرا، ۶۰). عده‌ای از آن‌ها ترسیدند و گفتند ما حتما به جنگ فرعون می‌افتیم؛ فَلَمَّا تَرَاءَى الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ (شعرا، ۶۱). امام‌موسی مطمئن بود که خدا نجاتشان می‌دهد و به آن‌ها این بشارت را داد که خدا ایاوست و مطمئنا او را راهنمایی می‌کند. قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ (شعرا، ۶۲)

به دریا رسیدند. خدا به موسی وحی کرد عصایش را به دریا بزند. او امر خدا را اجرا کرد و دریا شکافت، مثل دو تا کوه بزرگ. فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْيَمْرَ فَأَنفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ (شعرا، ۶۳). وقتی سربازان فرعون نزدیک شدند: وَأَرْزُقْنَا ثُمَّ الْآخِرِينَ (شعرا، ۶۵). سپاه حق را خدا نجات داد و سپاه باطل هلاک و غرق شدند.

احکام

حکم شرعی رهن

پرسش: حکم رهن در اسلام چیست؟

پاسخ اجمالی: رهن (گرو گذاشتن مال در مقابل قرض) در فقه اسلامی یکی از عقود جایز و مشروع است و احکام شرعی آن بسته به مذهب فقهی، ممکن است کمی تفاوت داشته باشد. رهن یعنی مالی را به‌عنوان وثیقه در اختیار طلبکار گذاشتن تا اگر بدهی پرداخت نشد، طلب خود را از آن وثیقه برداشت کند.

صحت رهن شرایطی دارد؛ مثلا مال رهنی باید دارای ارزش مالی باشد؛ یعنی بتوان آن را فروخت. رهن باید با رضایت طرفین باشد. رهن باید قبض شود؛ یعنی طلبکار یا نماینده‌اش آن را تحویل بگیرد. طلبکار حق فروش رهن را ندارد. مگر در صورت پرداخت نکردن بدهی. رهن باعث انتقال مالکیت نمی‌شود. فقط به عنوان یک وثیقه به طلبکار داده می‌شود.

رهن دارای احکام اصلی است. فک رهن، به معنای این است که اگر بدهی پرداخت شود، مرته‌ن (طلبکار) باید رهن را پس دهد. تصرف در رهن: یعنی رهن (کسی که رهن داده) بدون اجازه مرته‌ن (طلبکار) نمی‌تواند در آن تصرف کند. فروختن مال رهنی: به این معنا که در صورت پرداخت نکردن بدهی در سررسید، حاکم شرع با یا اجازه‌اش، مرته‌ن می‌تواند آن مال را بفروشد. استفاده از رهن: مرته‌ن حق استفاده از رهن را ندارد؛ مگر با اجازه رهن. هزینه نگهداری رهن: برعهده رهن‌است؛ مگر توافق دیگری صورت گرفته باشد.

آیت ...! العظمی خامنه ای: رهن بدون اجازه مرته‌ن، حق تصرف در مرهون را ندارد، مگر اینکه تصرف وی به نفع مال رهن باشد؛ مثل آبیاری درختان یا علف دادن به گوسفندی که رهن قرار گرفته است؛ مشروط به اینکه این گوسفند یا درخت را از دست مرتهن خارج نکند.

آیت...! العظمی سیستانی:

رهن جایز است و باید با رضایت طرفین باشد. اگر قرض‌دهنده در دریافت قرض منصرف شود، تا وقتی مال را بازنگردانده است، حق ندارد آن را بفروشد یا در آن تصرف کند. اگر زمان پرداخت بدهی (رسید و بدهکار نپرداخت، حاکم شرع می‌تواند اجازه فروش رهن را بدهد.

امام خمینی^(ره) در کتاب تحریرالوسیله رهن را مشروع می‌دانند و تأکید می‌کنند که قبض رهن، شرط صحت آن است. تصرف مرته‌ن در مال رهنی بدون اذن رهن‌ا را جایز نمی‌دانند. اگر مال از بین برود، طلبکار فقط به مقدار طلبش حق دارد، نه بیشتر.